

УДК 338.43.01:636.2:658.512

ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Орел В.М. – к.е.н., доцент, Николаївська філія
ПВНЗ «Європейський університет»

Стаття присвячена формуванню українського ринку м'яса в регіоні Херсонської області. Досягнуто раціональні норми споживання м'яса населенням, при цьому фактичний рівень споживання м'яса в цьому регіоні задовольняється не тільки за рахунок місцевих товаровиробників. Тому, серед регіонів з недостатнім рівнем виробництва м'яса, саме Херсонська область має можливість і потенціал для збільшення рівня самозабезпеченості м'ясом, що в окремих випадках підтверджується високими темпами росту виробництва м'яса.

Ключові слова: регіональний ринок м'яса, ринок м'яса, метод формування вибірки, алгоритм оцінки, практична реалізація, муніципальні утворення, оптово-продовольчі ринки.

Орел В.Н. Формирование перспектив развития рынка мяса в Херсонской области

Статья посвящена формированию украинского рынка мяса в регионе Херсонской области. Достигнуто оптимальные нормы потребления мяса населением, при этом фактический уровень потребления мяса в регионе удовлетворяется не только за счет местных товаропроизводителей. Поэтому, среди регионов с недостаточным уровнем производства мяса, именно Херсонская область имеет возможность и потенциал для увеличения уровня самообеспеченности мясом, что в отдельных случаях подтверждается высокими темпами роста производства мяса.

Ключевые слова: региональный рынок мяса, рынок мяса, метод формирования выборки, метод оценки, практическая реализация, муниципальные образования, оптово-продовольственные рынки.

Orel V.M. Formation of meat market prospects in the Kherson region

The article is devoted to the formation of the Ukrainian meat market in the Kherson region. It shows that meat consumption by the population has reached optimal rates, and not only local producers provide the actual level of meat consumption in the region. Therefore, among the regions with insufficient meat production, the Kherson region has an opportunity and potential to increase the level of self-sufficiency in meat, which in some instances is confirmed by strong growth in meat production.

Keywords: regional meat market, meat market, sampling method, estimation algorithm, implementation, municipal entities, wholesale food markets.

Постановка проблеми. Актуальність розробки напрямів розвитку свинарства, як одного з важливих сегментів ринку м'яса, пов'язана з тим, що останнім часом багато підприємств з виробництва і переробки м'яса свиней опинилися в складному економічному становищі. Фінансово-економічна криза змінила умови господарювання, викликала спад виробництва, супроводжуваний збільшенням собівартості і зменшенням прибутку, зруйнувалася збалансованість ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній літературі зустрічається безліч підходів до класифікації ринків, що дозволяє виділити ринки окремих видів продукції, виявити їх характерні особливості, а також дати оцінку їх сучасного стану і перспектив розвитку як в цілому по країні, так

і на регіональному рівні, тому такі видатні вчені займались цією темою, як В.Я.Амбросов, В.Г.Андрійчук, І.М.Бойчика, В.І.Герасимов, Б.В.Данилів, В.П.Рибалко, П.Т.Саблук, О.М.Шпичак, П.В.Щепієнко та інші.

В рамках цього дослідження уточнена класифікація з позиції значущості регіонального ринку м'яса в економіці країни, що обґрунтоване наявністю специфічних особливостей його функціонування в окремо взятому регіоні, але тема і на сьогоднішній день залишається досліджуваною та потребує глибокого вивчення.

Постановка завдання. Метою наших досліджень було комплексне вивчення процесів формування та розвитку ринку м'яса в Херсонській області, а також розробки алгоритму оцінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільший науковий інтерес викликають процеси формування та розвитку ринку м'яса в регіонах, здатних вплинути на підвищення продовольчої безпеки та незалежності України.

До таких регіонів можна віднести Херсонську область. Незважаючи на низький рівень самозабезпеченості населення м'ясом, область має досить високий потенціал для збільшення його виробництва. Крім цього, враховуючи потребу в цьому продукті в сусідніх регіонах, можна стверджувати, що в області є ще більший потенціал для просування продукції за межі своїх адміністративних кордонів.

Регіональний ринок м'яса формується під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, тому для оцінки його стану необхідний багатофакторний аналіз, який передбачає вивчення всіх складових елементів ринку, а також факторів, які мають вплив на його структуру і тенденції розвитку з використанням різних методів дослідження [1, с. 15]. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває побудова алгоритму дослідження ринку м'яса на регіональному рівні, який дозволить дати всебічну оцінку сучасного стану ринку і перспектив його розвитку.

Алгоритм складається з чотирьох послідовних етапів (табл.1). Послідовність етапів в запропонованому алгоритмі обумовлена наявністю регіональних особливостей формування ринку м'яса.

Практична реалізація запропонованого алгоритму припускає використання різних методів і прийомів економічного аналізу. З метою більш детального вивчення регіонального ринку м'яса і з урахуванням його специфічних особливостей, деякі елементи алгоритму необхідно піддати детальному методичному опрацюванню [2, с. 310]. Так, з метою більш конкретного вивчення попиту на м'ясо і продукти його переробки в регіоні, а саме виявлення споживчих переваг, можна використовувати метод структурованого опитування (анкетування) кінцевих споживачів, а також як метод формування вибірки - метод квот, що припускає визначення чисельності опитуваних споживачів.

Запропонований розрахунок внутрішніх регіональних можливостей для збільшення виробництва м'яса здійснений, виходячи з потреб в ресурсах для виробництва м'яса, а також потреб населення регіону в цьому продукті. При цьому, оцінюючи виробничий потенціал регіону на перспективу, можна використовувати метод статистичних випробувань (метод Монте-Карло), за допомогою якого визначається можливий рівень забезпеченості в кормах, необхідних для виробництва м'яса, враховуючи мінливий в динаміці обсяг виробництва окремих їх видів з одиниці посівної площі

в конкретних господарських умовах регіону. Використання числового методу Монте-Карло дозволяє визначити верхні та нижні межі внутрішніх регіональних можливостей збільшення виробництва м'яса в розрізі муніципальних утворень і в цілому по області [3, с. 10].

Таблиця 1 - Алгоритм оцінки сучасного стану та перспектив розвитку регіонального ринку м'яса

Найменування етапів дослідження	Опис етапів дослідження
1. Місце і роль ринку м'яса в економіці країни та регіону	1. 1. Умови формування регіонального ринку м'яса 1. 2. Рівень розвитку регіонального ринку м'яса
2. Аналіз сучасного стану попиту та пропозиції на регіональному ринку м'яса	2. 1. Оцінка сучасного стану споживання м'яса 2. 2. Виявлення споживчих переваг на ринку 2. 3. Оцінка обсягів виробництва м'яса за категоріями господарств 2. 4. Оцінка обсягів виробництва окремих видів м'яса 2. 5. Оцінка факторів, що впливають на обсяг пропозиції м'яса 2. 6. Співвідношення обсягів сукупної пропозиції та попиту на ринку
3. Оцінка перспектив розвитку регіонального ринку м'яса	3. 1. Визначення внутрішніх регіональних можливостей для збільшення виробництва м'яса 3. 2. Складання прогнозу розвитку ринку
4. Дослідження умов функціонування регіонального ринку м'яса	4. 1. Дослідження інфраструктурного забезпечення ринку 4. 2. Визначення ступеня державного впливу на ринок

Практичне використання запропонованого алгоритму дозволить:

- Дати всебічний аналіз формування та розвитку ринку м'яса на регіональному рівні;
- Виявити перспективи подальшого розвитку даного ринку;
- Сформувати платформу для прийняття ефективних управлінських рішень з розвитку інфраструктурного забезпечення та вдосконалення державного впливу на ринок м'яса в регіоні.

Необхідність збільшення виробництва м'яса в Херсонській області, з урахуванням наявних для цього природних умов регіону, підтверджує проведене соціологічне опитування, а також складений прогноз розвитку ринку м'яса.

В ході соціологічного опитування населення Херсонської області, проведеного у вересні-жовтні 2011 року, було встановлено, що в регіоні існує потреба в якісній м'ясній продукції місцевих товаровиробників, незважаючи на її ціну, склад і упаковку.

Однак, як показали розрахунки, для того, щоб повністю задовольнити потребу регіону в м'ясі в найближчій перспективі, необхідно збільшити виробництво кормів більш, ніж в 15 разів.

Враховуючи можливі ризики ведення сільського господарства в Херсонській області, метою має бути не абсолютне звільнення від ввезеної м'ясної продукції, а підвищення прибутковості виробництва всіх видів м'яса. При цьому, спираючись на світовий досвід, виробництво тієї чи іншої продукції може мати високу рентабельність, а також експортну спрямованість при наявності значної частки імпорту.

За результатами практичної реалізації першого, другого і третього етапів запропонованого алгоритму оцінки сучасного стану та перспектив розвитку регіонального ринку м'яса на матеріалах Херсонської області виділені основні напрямки по збільшенню пропозиції м'яса та підвищенню попиту на нього:

- Стимулювання доходів населення регіону, збільшення асортименту та підвищення доступності готової продукції, збільшення внутрірегіонального виробництва м'яса;

- Розвиток великого високотоварного виробництва на базі високотоварних колективних господарств, а також підтримання дрібнотоварних господарств, з метою задоволення їх власних потреб;

- Максимальне використання ресурсного потенціалу Херсонської області за рахунок наявного потенціалу. В перспективі область може перейти з групи нужденних у ввезенні регіонів до групи вивозячих м'ясо і м'ясну продукцію;

- Необхідні цілеспрямовані зусилля міністерств сільського господарства, економіки та розвитку, промисловості і торгівлі регіону, тобто всіх органів державної влади, покликаних вирішувати завдання розвитку ринку м'яса.

На підставі інформації про досягнутий рівень виробництва м'яса і сформований виробничий потенціал можна виділити групи муніципальних утворень Херсонській області. Муніципальні утворення мають потенціал для збільшення обсягів виробництва м'яса, але при цьому мають різний рівень самозабезпеченості цим продуктом, в розрахунку на душу населення і досягнутий рівень розвитку його виробництва. Деякі муніципальні утворення практично не виготовляють і не володіють потенціалом для збільшення виробництва м'яса.

До кожної групи районів необхідно застосовувати індивідуальний підхід з позиції стратегії і тактики в області стабілізації і вдосконалення виробництва і просування продукції. Так, на основі угруповання районів Херсонської області потрібно сконцентруватися на розвитку елементів ринкової інфраструктури, що забезпечують стабільне зростання виробництва м'яса для максимального задоволення як внутрішніх, так і зовнішніх потреб. В окремих районах особливо увагу необхідно приділяти інфраструктурному забезпеченню, спрямованому на задоволення потреб місцевого населення в м'ясі за рахунок власної та ввезеної з інших територій продукції.

Угруповання муніципальних утворень дозволяє виділити основні напрямки розвитку інфраструктури ринку м'яса в Херсонській області з метою максимально можливого задоволення потреб населення регіону в м'ясі як за рахунок збільшення виробництва м'яса, так і ефективного його розподілу в регіоні.

Швидке високоефективне просування продукції до споживача неможливе без системних і планомірних взаємовідносин між суб'єктами ринку, в результаті яких продавець і покупець зустрічаються в найкращих умовах. З досвіду зарубіжних країн і накопиченого вітчизняного досвіду цим вимогам найбільше відповідають оптово-продовольчі ринки.

Оптові продовольчі ринки потрібні, перш за все, самим регіонам. Вони сприяють надходженню коштів до місцевого бюджету у вигляді податків за рахунок легалізації торгівлі, забезпечують високий контроль якості та безпеки продукції, що реалізовується, виявляють рівень і забезпечують гласність ринкових цін.

Організована система реалізації продукції свиначства може бути представлена наступним чином (рис. 1). Велика розмаїтість задіяних у цій системі організацій забезпечує її гнучкість і надійність, оперативність реагування на зміну споживчого попиту.

Підвищення якості виробництва м'яса та м'ясопродуктів визначається роллю стандартизації та сертифікації вітчизняної м'ясної промисловості. Актуальність даного напрямку зростає оскільки країна вступила до СОТ, роботу по стандартизації в максимальному ступені необхідно зорієнтувати на уніфікацію розроблених стандартів з міжнародними стандартами. За державою залишають обов'язки зі створення умов для проведення сертифікації, а отже і випробувальних лабораторій; підготовці персоналу тощо.

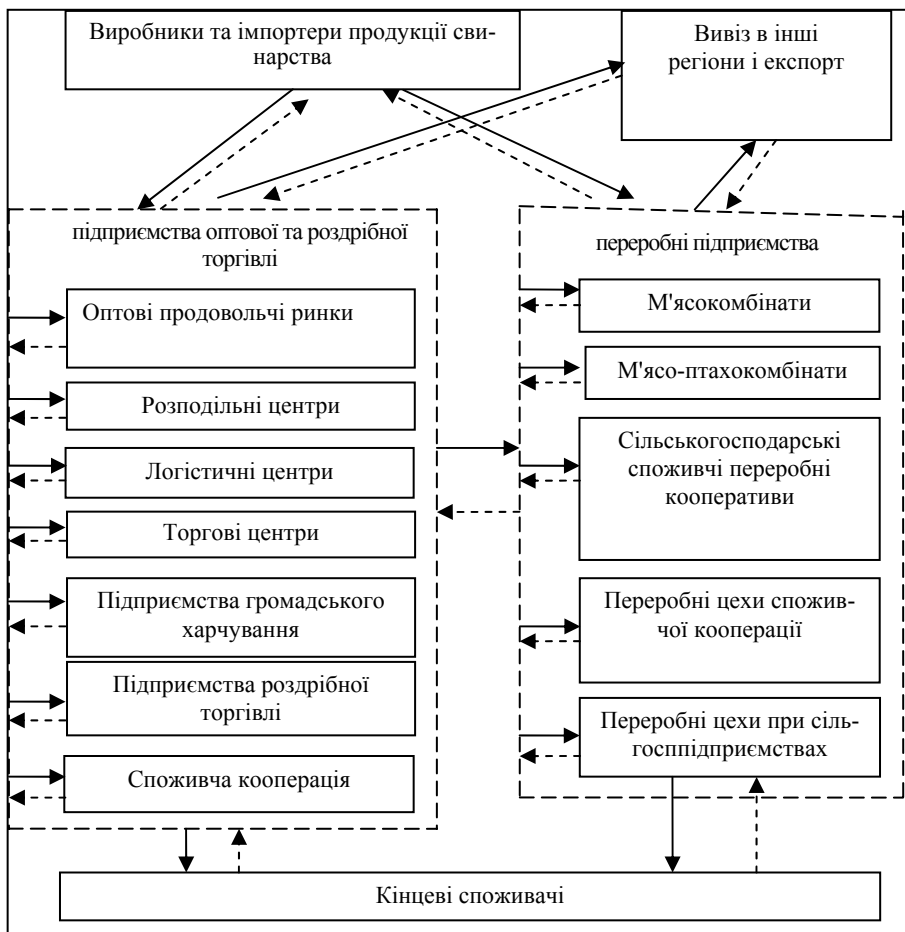

Рисунок 1. Перспективна схема реалізації продукції свиначства в Херсонській області

Ефективність функціонування ринку продукції свиначства залежить і від якості продукції, яке впливає на її конкурентоспроможність (табл. 2).

**Таблиця 2 - Якісні показники реалізації живих свиней
в Херсонській області**

Показники	Роки						
	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Середня жива вага однієї голови, реалізованої на забій, кг	89	104	107	105	105	107	107
Питома вага в загальному обсязі закупівель, %							
I і II категорії	80,2	81,2	82,0	82,7	82,4	82,4	70,4
III і IV категорії	14,0	13,5	12,4	11,8	12,0	12,0	25,3
V категорії	5,8	5,3	5,6	5,5	5,6	5,6	4,2

Питання якості продовольства і необхідність його підвищення останнім часом виходять на перше місце, в зв'язку із збільшенням і зміною структури споживчого попиту, вступом України до СОТ і високою часткою неякісної продукції на ринку м'ясних продуктів[4].

З метою забезпечення максимального економічного зростання в Херсонській області здійснюється рішення завдань з розвитку регіональних кластерів - транспортно-логістичного, а також кластеру з розвитку свинарства.

Висновки. Таким чином стабільне забезпечення населення країни продуктами харчування є основним завданням держави у вирішенні проблеми продовольчої безпеки. Особливе місце на продовольчому ринку займає ринок м'яса і м'ясної продукції, так як ці продукти традиційно займають одне з провідних місць в харчовому раціоні населення України. Проведені в 90-х роках 20-го сторіччя перетворення в агропромисловому комплексі істотно відбилися і на становищі справ у м'ясному підкомплексі. Зниження купівельної спроможності населення призвело до зниження рівня споживання м'яса і м'ясних продуктів майже в два рази. Падіння попиту вплинуло як на виробництво м'яса худоби та птиці, так і на випуск продуктів його переробки.

Таким чином, під регіональним ринком м'яса нами розуміється сукупність економічних відносин самостійних суб'єктів складної інтеграційної системи, за допомогою яких регулюється виробництво, збут і споживання продукції з м'яса, який є складовою частиною продовольчого ринку регіону, що володіє специфічними особливостями, що виражаються в умовах формування, специфіки ринку і самої продукції.

До найбільш істотних функцій регіонального ринку м'яса можна віднести: забезпечення інтегративних зв'язків між виробництвом, переробкою і торгівлею; визначення ціни товару та регулювання відтворювального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Клебанова Т.С. Математичні методи і моделі ринкової економіки: навч. посібник / Клебанова Т.С., Кизим М.О., Черняк О.І., Раєвнева О.В. та ін. – Харків: ВД «НЖЕК», 2010. – 15 с.
2. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия / Е. В. Лапин. – Сумы : Унив. кн., 2002. – 310 с.
3. Литвин М. И. Прогнозирование прибыли на основе факторной модели / М. И. Литвин // Финансовый менеджмент. – 2002. – № 6. – С. 10.

4. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення конкурентоспроможності м'ясного під-комплексу України / В.Я. Месель-Веселяк // Мясной Бизнес. – 2008. – №1 – С. 35-38

УДК 005.583.1:331.108.5

КОМПЕНСАЦІЙНИЙ ПАКЕТ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОТИВУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Осадчук І. В. - к.с.-г.н., доцент,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У статті розглянуто формування ефективного механізму мотивації відповідно до правових, тарифно-договірних та добровільно взятих організацією на себе зобов'язань. Висвітлено основні чинники, що мотивують українських працівників. Визначено елементи компенсаційного пакету для працівників українських організацій в сучасних умовах.

Ключові слова: мотивування, чинники, що мотивують українських працівників, засоби стимулювання виробничої поведінки працівників, система компенсації, компенсаційний пакет.

Осадчук И.В. Компенсационный пакет как инструмент мотивирования работников организации

В статье рассмотрено формирование эффективного механизма мотивации в соответствии с правовыми, тарифно-договорными и добровольно взятыми организацией на себя обязательствами. Освещены основные факторы, мотивирующие украинских работников. Определены элементы компенсационного пакета для работников украинских организаций в современных условиях.

Ключевые слова: мотивирование, факторы, мотивирующие украинских работников, средства стимулирования производственного поведения работников, система компенсации, компенсационный пакет.

Osadchuk I.V. Compensation package as an instrument of motivating the workers of an organization

The article considers the formation of an effective motivation mechanism in accordance with legal, tariff, contractual and voluntary commitments made by the organization. It highlights the key factors motivating Ukrainian workers. The elements of the compensation package for employees of Ukrainian organizations under current conditions are determined.

Keywords: motivation, factors motivating Ukrainian workers, means of stimulating production behavior of employees, compensation system, compensation package.

Постановка проблеми. Персонал є найважливішим активом організації, а тому, першочерговим завданням керівника є налагодження взаємовідносин зі співробітниками компанії шляхом їх мотивування.

Наразі про мотивацію говорять багато. Це слово увійшло в повсякденну мову, в словники ділових людей і практично у всі підручники з управління. Серед основних теоретичних і прикладних проблем управління в економіці сьогодення чільне місце посідає проблема створення ефективного організаційно-економічного механізму посилення мотивації трудової діяльності працівників. Важливою частиною такого механізму має бути розробка і застосування на практиці компенсаційного пакету, який дійсно сприятиме зростанню мотивації